

Sygn. akt I.Ca 312/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2013r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Szostak - Szydłowska
Sędziowie:	SSO Cezary Olszewski (spr.) SSO Dariusz Małkiński
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2013 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. S.**

przeciwko S. S., D. S.

o bezpodstawne wzbogacenie

na skutek apelacji pozwanego S. S.

od wyroku Sądu Rejonowego w Augustowie

z dnia 17 czerwca 2013r., sygn. akt I C 96/13

Zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i II w ten sposób, że powództwo oddala;

Sygn. akt: I. Ca. 312/13

UZASADNIENIE

A. S. wystąpił z pozwem przeciwko S. S. i D. S., w którym domagał się zasądzenia kwoty 2.400,00 zł z ustawowymi odsetkami oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że w przedłużającej się sprawie o sygn. akt III RC 109/12, z powodu wniesienia apelacji do Sądu Okręgowego w Suwałkach przez S. S., uiszczał on na jego rzecz alimenty w wyznaczonej kwocie i terminie. Z uwagi na nadpłatę żąda obecnie zwrotu nadpłaconych w tym zakresie alimentów.

Pozwana D. S. wniosła o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu podniosła, iż syn S. S. jest pełnoletni i tylko on może być wskazany jako pozwany w tej sprawie. Podniosła, iż kwoty uiszczone na rzecz syna S. S. tytułem alimentów zostały przeznaczone na jego utrzymanie.

Pozwany S. S. wniósł o oddalenie powództwa w całości. Argumentując swoje stanowisko podniósł, że pieniądze otrzymane od ojca tytułem alimentów przeznaczył na naukę i w konsekwencji nie doszło do bezpodstawnego wzbogacenia się jego kosztami powoda.

Wyrokiem z dnia 17 czerwca 2013 r. w sprawie o sygn. akt: I. C. 96/13 Sąd Rejonowy w Augustowie zasądził od pozwanego S. S. na rzecz powoda A. S. kwotę 2.000,00 zł do dnia zapłaty i w pozostałym zakresie oddalił powództwo. Ponadto zniósł wzajemnie koszty procesu między stronami.

Powyższe rozstrzygnięcie oparte zostało na następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

W sprawie z powództwa A. S. przeciwko S. S. o ustalenie ustania obowiązku alimentacyjnego Sąd Rejonowy w Augustowie w wyroku z dnia 7 listopada 2012 r. o sygn. akt III RC 109/12 ustalił, że obowiązek alimentacyjny nałożony na powoda A. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w Augustowie z dnia 5 lutego 2008 r. w sprawie III RC 172/07 na rzecz pozwanego S. S. w kwotach po 400,00 zł miesięcznie ustalił z dniem 6 sierpnia 2012 r. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 6 lutego 2013 r.

Powód A. S. do daty uprawomocnienia się wyroku w sprawie o ustalenia ustania obowiązku alimentacyjnego uiszczal na rzecz syna S. S. alimenty w kwotach po 400,00 zł miesięcznie. Ostatniej wpłaty A. S. dokonał w miesiącu styczniu 2013 r.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji zważył, że roszczenie powoda o zwrot kwot uiszczonych na rzecz syna tytułem alimentów wobec nieprawomocnego wyroku ustalającego ustanie obowiązku alimentacyjnego wypełnia przesłanki żądania zwrotu świadczenia nienależnego. Jednocześnie uznał, że nie zachodzi przypadek spełnienia świadczenia czyniącego zadość zasadom współżycia społecznego, albowiem S. S. już w sierpniu 2012 r. musiał się liczyć z ewentualnym zwrotem świadczeń alimentacyjnych uiszczanych przez ojca. Z rozważań Sądu Rejonowego w Augustowie rozpoznającego powództwo o wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego w sprawie sygn. akt: III RC 109/12 wynika, że podstawą orzeczenia była różnica w sytuacji stron - S. S. miał na datę wyrokowania 21 lat, był zdrowy, posiadał wyuczony zawód w branży gastronomicznej, odbywał staż w Hotelu (...) w A. za wynagrodzeniem 953,10 zł brutto miesięcznie, podjął naukę w szkole wyższej, w systemie zaocznym, zaś A. S. posiadał na utrzymaniu jeszcze jednego syna w wieku 8 lat, jego konkubina przebywała wówczas w szpitalu, materialna sytuacja A. S. była zła, świadczyło o tym objęcie pomocą w zakresie dożywiania jego małoletniego syna. Obecnie sytuacja stron nie zmieniła się, z tym że zmarła konkubina A. S. i obecnie wychowuje on samotnie małoletniego syna. Z tych też względów powództwo zostało uwzględnione do kwoty 2.000,00 zł, a w pozostałym zakresie powód nie udowodnił kwoty roszczenia zwrotnego za miesiąc sierpień 2012 r.

Powództwo skierowane przeciwko pozwanej D. S. zostało oddalone w całości, albowiem w okresie objętym pozwem, pozwany S. S. był pełnoletni i tylko on może odpowiadać za zwrot nadpłaconego na jego rzecz świadczenia alimentacyjnego. Z datą uzyskania przez niego pełnoletniości ustaliło z mocy prawa ustawowe przedstawicielstwo jego matki.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł w oparciu o przepis art. 481 k.c., przyjmując, iż obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia powstał z dniem uprawomocnienia się wyroku w przedmiocie uchylenia obowiązku alimentacyjnego.

O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na zasadzie art. 100 i 102 k.p.c., znosząc je wzajemnie między stronami. Sąd nie uznał za zasadne obciążanie kosztami pozwanego S. S., od których powód był zwolniony, z uwagi na jego sytuację osobistą i materialną.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany S. S., zarzucając Sądowi I instancji wyprowadzenie błędnych wniosków z zebranego w sprawie materiału dowodowego, jak i pominięcie wnioskowanych dowodów z akt spraw Sądu Rejonowego w Augustowie sygn. akt: III. RC. 109/12 i Sądu Okręgowego w Suwałkach sygn. akt: I. Ca. 427/12, a zwłaszcza dowodów potwierdzających poniesienie wydatków na czesne, dojazdy do uczelni w W., noclegi i wyżywienie oraz dokumentów kończących postępowanie w obu przytoczonych sądach, a także całkowite pominięcie dowodów

o jego stanie zdrowia i sytuacji finansowej. W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, a w przypadku utrzymania wyroku Sądu I Rejonowego w mocy – rozłożenie spłaty na raty.

W odpowiedzi, powód A. S. wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego za drugą instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego podlegała uwzględnieniu, a podniesiony w niej zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego o bezpodstawnym wzbogaceniu znajduje potwierdzenie w okolicznościach sprawy.

W niniejszej sprawie podstawą powództwa stanowią przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Powód bowiem twierdził, że skoro kwota żądana pozwem jest nadpłacona to jest nienależna. Pogląd ten został podzielony przez Sąd Rejonowy w zaskarżonym wyroku.

Zdaniem Sądu Okręgowego, do wyżej wskazanego stanowiska nie można jednak się przychylić. Za powyższym przemawiał przede wszystkim fakt, że świadczenia alimentacyjne spełnione przez powoda na rzecz pozwanego – swojego syna czynią zadość zasadom współżycia społecznego.

Zgodnie z art. 411 pkt 2 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

Powyższy przepis znajduje zastosowanie w sytuacji gdy ten, kto spełnił świadczenie, nie był prawnie zobowiązany, lecz można mu przypisać moralny obowiązek wobec przyjmującego świadczenie; w takiej sytuacji spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego (por. wyrok SN z dnia 21 września 2004 r., II PK 18/2004, OSNPiUS 2005, nr 6, poz. 84). Jednocześnie o tym, czy świadczenie czyni zadość zasadom współżycia społecznego decyduje każdorazowo całokształt okoliczności konkretnego przypadku; czynią zadość zasadom współżycia społecznego zwłaszcza tzw. świadczenia quasi-alimentacyjne (por. wyrok SN z dnia 17 lutego 2000 r., I PKN 537/99). Przesłanka zgodności z zasadami współżycia społecznego i czynieniu im zadość odwołuje się do systemu wartości i ocen, dlatego powinna być ona dokładnie badana w każdej sytuacji faktycznej związanej z jej podniesieniem. Nie będzie więc można żądać zwrotu świadczenia, gdy odpowiada ono obowiązkom akceptowanym przez społeczeństwo lub też przyjętym zwyczajom postępowania (B. Paul, *Koncepcje rozliczeń majątkowych między konkubentami*, PS 2003, nr 3, s. 16; A. Rzetecka-Gil, *Komentarz do art. 411 k.c.*, teza 22, op. system prawny LEX).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy pozwany jest osobą młodą, który od niedawna wkroczył na rynek pracy i osiąga niskie dochody, nie posiada własnego majątku. Ponadto cierpi na schorzenia, które w określonym stopniu ograniczają jego funkcjonowanie. Dodatkowo, bezpośrednio po zakończeniu nauki w szkole średniej, podjął naukę na studiach niestacjonalnych. Z powyższego wynika, że pozwany przejawia postawę aktywną, przejawiającą inwencję w poprawę swojej pozycji. Brak jest jednocześnie dowodów, aby w jakikolwiek sposób trwonął on swój majątek czy też świadomie nie dbał o swoje interesy bądź też przejawiał postawę, która nie zasługiwała na ochronę w kontekście zasad współżycia społecznego.

W tych warunkach Sąd Okręgowy uznał, że domaganie się przez powoda zwrotu świadczeń alimentacyjnych, których przeznaczeniem było zapewnienie pozwanemu środków na utrzymanie, tudzież realizowanie obowiązku finansowego niezbędnego do kontynuacji wykształcenia, naruszałoby zasady współżycia społecznego. W ocenie Sądu Okręgowego, powyższe okoliczności przesądziły o braku podstaw do zwrotu świadczenia, pomimo, że pozwany miał prawo mieć świadomość od dnia 7 listopada 2012 r., kiedy zapadł wyrok przed Sądem I instancji w sprawie III RC 109/12 znoszący obowiązek alimentacyjny do dnia jego uprawomocnienia się, że tego rodzaju żądanie może być zgłoszone. Zdaniem Sądu II instancji, świadczenia alimentacyjne spełnione względem pozwanego w tym okresie były świadczeniami prawnie uzasadnionymi niezależnie od tego, czy spełnione były dobrowolnie, albo na podstawie wyroku zasadzającego alimenty. Nie ulegają więc zwrotowi alimenty dotychczas zapłacone.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy uznał, iż zarzuty apelacyjne były trafne, co powodowało zmianę zaskarżonego wyroku na zasadzie art. 385 k.p.c.